

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENE

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljke in dneva po prazniku

Razočaranje

Glavna razprava o Briandovem panevropskem načrtu, ki ga je skupščini Društva narodov predložil Svet, je končana. Kaj vse so si tam preteklega leta prijatelji miru in evropskega sporazuma obetali od letošnjega zasedanja DN! Kake krasne upe so stavili vanj — ki so danes le še lepe sanje. Od vsega pričakovanja ni ostalo v spominu drugega kakor grenkoba in žalost. Mesto mogočnega pohoda panevropskega gibanja, ki se je pripravljalo in napovedovalo, od kar je Briand vrgel v svet svojo genialno zamisel — mesto velikopotezne mirovne manifestacije, ki naj bi dosegla svojo krono v enotni volji združene Evrope — mesto vsega tega je ostalo pri par lepih govorih, v katerih neoporečno iskrenost že danes ne moremo več verjeti: Društvo narodov pa je poročilo — miško, neko zelo skromno komisijo, ki naj nadalje »proučava« Briandov načrt. In še zanj je šla jako trda in je bila potrjena in sprejeta samo zato, ker diplomatični kolegi niso hoteli docela blamirati Brianda in ker nečemu ustvariti videza, da niso za sporazum. — Kakor da bi bila Evropi potrebna kaka nova komisija! Kar manjka temu razvnanemu kaosu, ki ga predstavlja sedanja Evropa, niso nove komisije, ampak odkrita in poštena izmenjava misli, iskrena mirovna politika, ki naj bi slonela vsaj malo na medsebojnem zaupanju in spoštovanju.

Pri tem tempu, ki ga je sedaj ubrala Pan-evropa, jo lahko dohiti katastrofa predno se bo prav zavedla. To je približno tako kot 1814, ko je francoski parlament vneto debatiral o »človeških pravicah«, sovraznik je pa silil v pariški predmestja! Tudi v Zenevi je grški delegat g. Politis, ki ga imajo za najboljšega jurista pri DN, bistroumno cepil subtilne juridične nuance in končno milostno pristal na evropsko komisijo, katere glavna naloga bo, da ničesar ne stori. Še tisto uro je pa izid nemških volitev pokazal, da Evropa drvi proti strašnemu vrtilocu, ki jo bo gotovo pogoltnil, ako ne pride do boljših odnošajev med narodi — in to v vsakem primeru, naj že zmaga skrajni desničarski ali skrajni levičarski kurz.

Evropa trpi na tem, da ni organizirana. Seveda imajo nekateri korist radi njene neednosti. Čudovito lepo je n. pr. govoril v Zenevi angleški zunanji minister g. Henderson. Razpravljal je o razorožitvi Evrope in h koncu govora mu je zbornica delegatov še bolj ploskala kot Briandu. Toda baš on je rabil v svojem govoru krilatice: no new institutions! Nobenih novih organizacij, Društvo narodov nam zadostuje! Od japonskega do kanadskega delegata, vse je bilo navdušeno, vse je soglašalo. A Henderson je vedel, kaj govori. V Društvo narodov se Pan-evropa ne bo nikdar rodila, kljub lepim izjavam delegatov imajo izvenevropske države preveč interesa na tem, da Evropa ni enotna, ampak da je kar moč neednina. Tudi Angliji ni pri srcu Pan-evropa. V panevropsko zvezo ne gre, to je že ponovno poudarila. Velika Britanija je s svojimi dominijoni in kolonijami gospodarski in politični svet zase. Razkosana Evropa je hvaležno torišče anglo-saškega kapitala. Združena Evropa bi bila preveč samostojna! —

In vendar so se Hendersonove krilatice: no new institutions! oklenili tudi mnogi evropski delegati, vsi, ki niso iskreni pristaši Pan-evrope. Kaj je na tem, tega nihče neče imenovati s pravim imenom. A ni nič drugega, kot medsebojno nezaupanje in zavist. Nobeden ne bi rad veljal za nasprotnika sporazuma. Zato tako izmikajoči in previdni odgovori na Briandovo spomenico celo od strani tistih držav, za katere se je vedelo, da niso za Pan-evropo, kakor Italije in Nemčije, ki sta po svojem časopisju itak dali razumevanje, da bi v Pan-evropi brez Anglije in Rusije bila v premoči Francija, česar ne preneseta. — Nazadnje je boljše, da se ničesar ne stori, ako bi se imel ustvariti le videz. Kajti Pan-evropa, ki bi ne bila zgrajena na iskrenem sporazumu, bi bila papirnata stavba, brez vsake praktične vrednosti. Porušil bi jo prvi vihar.

Briandov položaj je tragičen. Ali bo opustil svoj načrt? »Journal de Geneve« ga že slika v podobi Abrahama, ki žrtvuje sina Izaka. — Hvala Bogu, tako daleč menda ne pojde. Pan-evropi se rojstni čas še ni približal. Generacija, ki je danes politično vodilna, je še ni v dušah domela. Tagore jo je klasično karakteriziral: rođ, ki je ostareel in je utrujen; naveličan vsega, kar je ustvaril in nezmožen, poroditi kaj novega, boljšega. — Kljub temu se bodo Evropejci morali najti, morali. Ker drugače poginejo. Vsak mora uvideti: na ruševinah sedanje Evrope ne bi triumfirala ne nacionalizem ne komunizem — ampak smrt. Ker pa se vsak živ organizem brani, se bo branila tudi Evropa. Njena moč in njeno upanje leži v novem rodu, v mladini. Še se ona bo iz sebe dala — evropskega človeka.

Novi člani VZS

Belgrad, 19. sept. AA. Predsednik ministrskega sveta in minister za zunanje zadeve je imenoval te člane vrhovnega zakonodavnega sveta: Ivana Pucelja, ministra v p. iz Vel. Lasti, Zivancevića Mihajla, odvetnika v Belgradu, dr. Drago Marušića, odvetnika v Ljubljani.

Italijansko-francoska pogajanja

Izid nemških volitev približuje Francijo Italiji

Zeneva, 19. sept. as. Kakor doznava vaš dopisnik iz zanesljivega vira, se marljivo nadaljujejo pogajanja med francosko in italijansko delegacijo, katerih se za Francijo udeležuje Massigli, za Italijo pa Rosso z večjim številom mornariških strokovnjakov. Kakor se čuje, gre pri tem za soto formule o bledovni pariteti, ki jo zahteva Italija in ki naj se doseže potom primerjalnega obravnavanja različnih ladijskih kategorij, kar je Francija doslej odklanjala. Domneva se, da »daj ni izključeno, da bi prišlo do sporazuma, dasi ni verjetno, da bi se pogajanja dokončala že v času zasedanja Društva narodov v Zenevi. Vsekakor pa upajo na obeh straneh, da bo prišlo do ugodnega zaključka vsaj do konca oktobra t. j. do začetka razorožitvene komisije Društva narodov, ki se začne 3. novembra.

Kaj so nemške volitve pokvarile

Zeneva, 19. sept. d. Z izidom nemških volitev je angleška delavska vlada zadobila silovit udarec. Angleški diplomati so šli v Zenevo na zasedanje ND s trdnjo voljo, da izvedejo razorožitev in prisilijo Francijo, da opusti od znanega njenega načela: najprej varnost, kar je seveda istovetno z nadaljnjim oboroževanjem. Uspeh angleške diploma-

cije ni bil morda nikdar tako blizu dosegljiv, ko tokrat. Znano je, s kako odločnostjo in samozavestjo je govoril Henderson svoj veliki razorožitveni govor. Izid nemških volitev je pa zaenkrat zelo zavrl razorožitvena prizadevanja. Kajti v Nemčiji so dobili ekstremisti, ki se navdušujejo za revanžno vojno, ogromno glasov in francoska diplomacija ne bo zamudila nobene prilike, da pokaže in poudari, kako edino pravilna je njena teza: najprej varnost.

Angleška delavska vlada, oprta na dobre odnošaje z Ameriko, bi mogla pred nemškimi volitvami izvajati znaten pritisk na Francijo in vso Evropo z zahtevo po razorožitvi. Sedaj ji bo mnogo težje, zlasti, ker ima doma mnogo težkih bojev s konservativci, ki ne odobravajo popolnoma njene politike napram Franciji, ki bi si jo konservativci želeli priručnejšo. Opazilo se je že, da je g. Henderson v Zenevi postal mnogo bolj rezerviran kot prve dni svojega prihoda.

Nemški fašisti bi radi vstajo

Berlin, 19. sept. AA. Nemški listi poročajo, da narodna socialistična stranka le s težavo zdrži svoje napadalne čete. Poluradno poročilo priznava, da razpravljajo fanatični fašistični od-

delki o oboroženi vstaji, poudarjajo pa obenem, da so vladne oborožene sile popolnoma kos položaju.

Ital. in nemški fašisti

Milan, 19. sept. as. Fašistični službeni list, ki je izšel nocoj, zavzema stališče k nemškim volitvam v svojem komentarju, ki je očividno inspiriran od Mussolinija. List ugotavlja, da volitve niso bile odločilne in da bo radi težko pri sestavi koalicijske vlade morda prišlo do novih volitev, če se ne bo medtem a pomočjo mnogih milijonov brezposelnih pospešil tempo z drugimi sredstvi. Kaj misli fašizem pri tem, je jasno. Končno pravi službeni list, da generacija 20. stoletja navdušujeta samo dva: »va politična sistema fašizma in boljševizma, tako da se boj med obeh smerema razvija vedno bolj dramatično. Možnost komunistične pustolovščine nas ne straši niti najmanj. Fašistična Italija ne prehlteva dogodkov in se ne uda za lažnivemu upanju, temveč se pripravlja.

Tudi madžarski fašizem na pohodu

Budimpešta, 19. sept. as. Pri občinski volitvah v Budimpešti, ki bodo meseca decembra, bo prvič nastopila nova stranka, ki se po Hitlerjevem vzorcu imenuje narodna socialistična ljudska stranka. Čuje se, da bo tvorilo jedro nove stranke bramborno društvo »Mocor«, ki ga je ustanovil vojni minister Gömbös.

Šolske spremembe v Ljubljani in Mariboru

Belgrad, 19. sept. AA. Ker je nastala potreba, je minister prosvete na podlagi čl. 3 zakona o srednjih šolah podpisal odlok, ki se s njim realka v Mariboru z oddelki realne gimnazije pretvori v realno gimnazijo z ločnimi oddelki realne od V. do VIII. razreda. Z istim odlokom je pretvorjena realka v Ljubljani z oddelki realne gimnazije v I. realno gimnazijo s posebnimi oddelki čiste realko od V. do VIII. razreda.

Kateri učenci ne morejo na srednjo šolo

Belgrad, 19. sept. AA. Ministrstvo prosvete razglasa:

Učenci, ki so končali četrti razred ljudske šole z eno ali dvema slabima ocenama, se ne morejo vpisati ne na gimnazijo kakor tudi ne na meščansko šolo. Tem učencem je izjemoma dovoljeno, da se ponovno vpišejo v četrti razred ljudske šole ako žele, da se prihodnje leto vpišejo v gimnazijo ali v meščansko šolo.

Država bo nabavljala le pri domačih rudnikih

Belgrad, 19. sept. z. Kriza radi rudarskega vprašanja v naši državi je na merodajnem mestu rešena s tem, da se bo nabavljalo vse nabave za državo iz domačih rudnikov, v prvi vrsti od Trboveljske prem. družbe, kjer se delavec momentalno v največji krizi.

Gradbeni material za dobrovoljce

Belgrad, 19. sept. AA. Nj. Vel. kralj je na predlog ministra za gozdo in rudnike po zasluzni predsednika ministrskega sveta podpisal in razglasil zakon o brezobrestnem posojilu v gradbenem materialu dobrovoljcem, naseljencom in opantom za zidanje hiš.

Zakon o državnem pravnikištvu

Belgrad, 19. sept. z. Zakonski načrt o državnem pravnikištvu je končan in velja za celo državo in zamenja današnje zakonske navedbe in predpise. Zakon je predložen predsedniku vlade.

Spremembe v diplomaciji

Belgrad, 19. sept. AA. Z ukazom Nj. Vel. so na predlog ministra za zunanje zadeve v soglasju s predsednikom ministrskega sveta postavljeni za svetnika kraljevskega poslanstva v Parizu v 1-3 Aleksander Gincar-Marković, svetnik kraljevskega poslanstva v Rimu, za načelnika glavnega arhiva v ministrstvu v 1-2 Rajko Vintrovič, direktor pravnega oddelka v ministrstvu, za načelnika pravn. odd. v 1-3 Danilo Danič, svet. min., za svet. kraljev. poslanstva na Dunaju v 1-3 dr. Vojislav Jovanović, glavni arhivar ministrstva, za tajnika ministrstva v 1-5 Sava Spasojevič, konzul v Brajli, za konzula kralj. konzulata v Brajli Anton Novčan, dr. prava, za tajnika poslanstva na Dunaju, v 1-5 dr. Stanko Erhartić, tajnik ministrstva, za tajnika ministrstva v 1-6 Pavle Giorgievski, tajnik poslanstva v Londonu, za tajnika ministrstva v 1-6 Teofil Gjurovič, vicekonzul na Reki.

Prenos tehničnih poslov dravogradskega okraja v Maribor

Ljubljana, 19. sept. AA. Ban dravske banovine g. inž. Dušan Šernec razglasa:

Gospod minister za gradbe je sporazumno z gospodom ministrom za notranje posle na osnovi čl. 51. zakona o banski upravi odredil, da se okraj dravogradskega glede tehničnih poslov izloči iz pristojnosti tehničnega razdelka v Celju in prikladi tehničnemu razdelku okraja Maribor — lev breg.

Prenos poslov v zmislu predne odredbe se ima izvršiti do 30. 9. m.

Tajne priprave nemških fašistov

Berlin, 19. sept. as. »B. Z. am Mittag« poroča, da vodi državni voditelj narodno socialističnih udarnih čet stotnik Stennes vsak dan tajne instrukcije za berlinskiimi okrajnimi voditelji, pri katerih se obravnavajo nastopna vprašanja: Kako boste postopali, če bo levica napravila puč? Kateri komunistični voditelji stanejoje v vašem okraju? Kako so oni oboroženi? Kako ste vi oboroženi? Kako je mogoče nasprotniku napraviti mač? Kje je orožje v vašem okraju? Kje je v ali mogoče najti regularno orožje? Kako je s policijskim orožjem in policijskimi revirji? Skrbno se pripravljajo tudi taktika in primeru alarma. Tako zvane različne celice imajo noč in dan telefonsko službo. V vsaki celici biva več narodnih socialistov, katere takoj lahko dosežejo iz centralnega alarmnega vodstva. Posameznim celicam pa centralna alarmna postaja ni znana. Voditelj ima naprej alarmirati štiri zaupnike, ki imajo zopet vsak do 10 do 15 telefonskih naslovov, vsak od teh pa zopet 10 do 15 nadaljnjih naslovov pristavev stranke. Na ta način je mogoče do 75% vseh aktivnih udarnih pristavev v pol ure zbrati na določenih mestih. V

posameznih okrajih se vršijo neprestane izmenjave, da se nezanesljivim pristavcem, posebno pa tistim, ki prikrivajo sistem celic. List dostavlja k temu: »Z merodajne strani se naglašja, da odgovorna mesta te stvari zelo dobro opazujejo in jih poznajo. Kljub temu se mora javno opozorjati na to. Kappov puč 1. 1920. in Hitlerjev puč 1. 1923. bi ne bila mogoča, če bi bila merodajna mesta, pa tudi prelovalstvo samo pravočasno uvaževalo svarihi. ki so bila dana že prej. Sedaj ni na mestu nervoznost, temveč čuječnost.

London, 19. sept. as. Berlinški dopisniki angleških listov izražajo bojazen radi narodno socialističnega puča v Nemčiji. »Daily Mail« naglašja v članku z nadpisom »Hitlerjevi ljudje se vadijo za ulične boje, ogromni nakupi orožja«, da se v Nemčiji videli škodo, predvsem ono, ki jo je utrpele Nemčija v inozemstvu. — »Daily Express« poroča, da se mnogi ljudje v Nemčiji pripravljajo, da po begnejo v inozemstvo, če bi narodni socialisti poskusili puč. Drugi listi poročajo, da je začel nemški kapital bežati v inozemstvo.

Manjšinsko vprašanje pred DN

Važne izjave nemškega delegata Koch-Weserja in min. dr. Beneša

Zeneva, 19. sept. as. V šesti komisiji se je začela danes dopoldne v prisotnosti Brianda, dr. Beneša in večine ministrov interesiranih držav razprava o manjšinskem problemu. V imenu nemške delegacije je zahteval delegat Koch-Weser, da se ima vprašanje manjšin tako, kakor vse druga vprašanja, vsako leto obravnavati na merodajnem mestu v politični komisiji Društva narodov. Priznal je, da je Društvo narodov doseglo praktične delne uspehe, vendar je nevarnost, da bo Društvo narodov zaostalo za razvojem stvari. Kritiziral je prekratko letno poročilo ter označil, da je nemogoče razmerje, da se je od 57 prošelj označilo 26 prošelj kot nedopustne, dasi je priznal, da ima določba, s katero se izreče nedopustnost, preprečiti, da ne bi pritožbe pošlele sredstvo propagande. Te določbe pa bi se morale obravnavati bolj velikiopotezno, da bi se predvsem preprečila napaka, da se ne bi načelne pritožbe v manjšinskem vprašanju smatralo več ali manj za malenkostne. Tudi je treba vsem članom Sveta Društva narodov dati možnost, da si napravijo lastno sodbo o vsakem posameznem primeru. Končno je nemški delegat govoril o manjšinskem vprašanju kot o splošnem evropskem problemu. Rekel je: »Ne verujem, da bi bil manjšinski problem nevarnost za notranjo čvrstost države. Nasprotno sem prepričan, da bi taka sinteza, ki bi dovolila tudi manjšinam, da bi mogle živeti za svoje pozitivne kulturne naloge, s svoje strani bistveno pripomogla k temu, da se ves ustroj države ojači in se s tem vsi evropski narodi zblizajo. Nerazumno je, da so manjšine sovrazniki miru, temveč je res nasprotno. Samo ob njih žene drugam. Ravno manjšine so ono sredstvo, ki posredujejo med dvema kulturama in so prvobitnejše za združeno Evropo. Pomirjenje in združevanje Evrope mora premagati ne samo nevarnost carinskih mej, temveč korala v prvi vrsti preko zadovoljnih manjšin.

Nato se je razvila živahna debata, v kateri je posebno Briand ponovno opozarjal na težavnost vsega vprašanja in naglašal, da se ne sme pozabiti značaj vseh manjšinskih vprašanj, ki lahko ogrožajo mir. Briand je ponovno zavzel stališče, da se

sme Društvo narodov baviti s manjšinskim problemom samo v okviru varnostnih pogodb. Ponavljal je svoje izjave iz Locarna, da mora biti pravica manjšin sveta. Vedno je ponavljal, da bi morale interesirane države, t. j. države Male antante, Poljska, Grška itd. pristati na to, če se Društvo narodov hoče pečati s splošnimi manjšinskimi vprašanji, ki grejo preko varnostnih deločb manjšinskih pogodb. Tudi danes je odločilno stalno manjšinsko komisijo, ne zato, ker jo smatra za nevarnost, temveč ker jo smatra za odveč. Nevarnost pa vidi v tem, da bi se ustvarile skupine manjšin v državah, ki bi lahko poskušale, vsiliti vladno voljo. Zato se ni upiral načelno nadaljnjemu razširjenju pri manjšinskih pritožbah ter je polagal veliko važnost na ugotovitve, da se Društvo narodov svoji nalogi ni izognilo. V splošnem pa je bil ton Briandovih izjav znak, da je začelo tudi v francoskih krogih rasti zanimanje za manjšinska vprašanja.

Cehoslovaški zun. min. dr. Beneš je naglašal čustvene momente, ki v tej stvari igrajo veliko vlogo na obeh straneh ter priporočal previdnost. Dr. Beneš je svoje stališče formuliral v treh točkah: 1. glede vprašanja postopke pri pritožbah tudi on smatra za pravilno stališče manjšinskih držav, da se sme poboljšanje postopka preko okvirja pogodb skleniti samo s pristankom vlad. »Drugič« je izjavil, »sem vnet zastopnik varstva, vendar sem mnenja, da je lojalno sodelovanje med večino in manjšino edina pot za zadovoljivo rešitev. S tem bodo zadovoljne tudi manjšine, s tem se bo priznalo lojalno sodelovanje tudi s strani manjšinskih vlad.« — 3. »Popolnoma sem pripravljen (kar je morda najvažnejša izjava), da se manjšinski problem na vse strani natančno obravnava v šesti komisiji. Izjavil je, da se popolnoma strinja z nemškim delegatom ter pristavi, da je po njegovem mnenju glavna stvar, da se najde pot k sintezi, po kateri se more doseči zadovoljstvo Evrope z zadovoljstvom manjšin.

Romunski delegat Antoniadese je bistveno pridružil Beneševim izjavam. V smislu nemških izjavanj sta podala potem še izjave grof Apponyi in avstrijski delegat Reitmeyer.

Alarmantne vesti iz Galicije

Sabotaža ukrajinskih bojnih organizacij?

Varišava, 19. sept. as. V vzhodni Galiciji se vsak dan bolj množijo sabotažni akti ukrajinskih bojnih organizacij. V Lvovu je bilo v zadnjih dneh večkrat prekinjeno električno omrežje, tako da je bilo vse mesto v temi, ker so ukrajinski agenti pokvarili mestno elektrarno. Tudi železniške proge so skoro vsak dan tu ali tam prekinjene in po deželi se vrste požari pri poljskih veleposelstvih. Škoda po požarih je v zadnjem času dosegla več

milijonov. Kljub temu, da je policija zelo pomnožena, so morali večkrat v zadnjih dneh klicati vojaško pomoč. V južno vzhodnih vojvodstvih Galicije je položaj tak, kakor da je vsak čas pričakovati gverila vojne. Vsi vodilni ukrajinski politiki so večinoma v zaporih, odkar je sem razpuščen. (Pripomniti je treba, da te vesti širijo v prvi vrsti nemške nacionalistične agencije, da odvrnejo pozornost od početja Hitlerjevcev v Nemčiji.)

Zarota proti bolgarski vladi

Intrige bolgarskega tiska proti Jugoslaviji

Belgrajska »Politika« obširno razpravlja o najnovejši aferi, ki je nastala te dni v Bolgariji. Ne-srečna Bolgarija menda res ne more priti iz samih afer, zakaj sedanji režim v Bolgariji še vedno ni dovolj odločen, da bi končno pomedel z makedon-stvujočimi, ki neprestano ogrožajo notranji mir Bolgarije.

Zadnja afera v Bolgariji pa je za Jugoslavijo tem bolj važna, kakaj z njo je bila na nizkoten na-čin obkrožena in po vsem svetu oblatena naša dr-žava. Ni še dolgo tega, odkar je bil aretiran v Bol-gariji polkovnik Marinopoljski, poveljnik 7. bri-gadnega obmejnega oddelka. Z njim vred pa so bili aretirani tudi poročnik Aleksijev, Konstantin Nikov, načelnik oddelka sofijske policije in mnogi drugi odlični bolgarski častniki. O teh, za Sofijo seveda senzacionalnih aretacijah, še vedno vlada v Bolgariji najživahnostna diskusija. V delu sofijskih političnih in diplomatskih krogov pa še menda ni ničesar točno znanega, kakšen naj bi bil razlog tem aretacijam. Poseben vtis je napravilo v Bolgariji dejstvo, da je aretirani polkovnik Marinopoljski eden proteževe bivšega bolgarskega zunanjega mi-nistra Vilkova, sedanjega poslanika v Rimu in ožji soročnik sedanjega vojnega ministra Bakardžijeva. Marinopoljski sam je dne 29. avgusta izvršil samo-umor, kar je še bolj povečalo senzacionalni značaj stidne afe.

Bolgarsko časopisje, že izkušeno v nizkotnih gonjah proti sosednim državam, je takoj začelo raz-glašati, da je pravi vzrok tem aretacijam špijonaža

aretiranih. Za koga naj bi aretiranci vohunili, pa bolgarsko časopisje sprva ni samo ni vedelo od-govora. Najprej je pričelo sumiti Romunijo, češ, da je ta država iskala pri bolgarskih častnikih za-upne vojaške podatke. Nato so se soglasno vsi na-padi bolgarskega časopisja usmerili na Grčijo. Že dobra dva tedna pa bolgarsko časopisje s silo vleče v to afero tudi Jugoslavijo. En del bolgarskega časopisja očita Jugoslaviji, da si je preskrbovala od bolgarskih častnikov zaupne vojaške podatke, dru-gi del bolgarskega časopisja pa trdi, da je Jugo-slavija iskala pri bolgarskih častnikih informacije o skrivnostnih revolucionarnih makedonskih or-ganizacijah.

Bolgarski časopisi s tem torej nehoti prizna-vajo, da ima bolgarska vojska še precej ozke stike z makedonstvujočimi.

Ko se je bolgarsko časopisje upalo že tako da-lež, je moralo seveda navesti tudi nekaj konkret-nega, da ne bi njegove navedbe obvisle brez do-kazov v zraku. Tukaj je izbralo bolgarsko časopisje ime uradnika pri našem poslanstvu v Sofiji Gjorgjeviča kot inspiratorja in organizatorja vse špijonske afe.

Bolgarsko časopisje bi boljše napravilo, ako bi o vsej zadevi sploh molčalo, kakaj danes vemo že natančno, kakaj je pri tej aferi šlo in kaj je bil vzrok aretaciji Marinopoljskega in drugih bolgar-skih častnikov. Ni šlo pri tem za jugoslovansko špi-jonažo v Bolgariji, kakor je divje trdilo bolgarsko časopisje in o čemer so iz Sofije preplavljali z br-

zojavkami uredništva vseh večjih svetovnih listov — ne, šlo je za zaroto aretirancev proti bolgarski vladi in sploh proti bolgarskim politikom. Da je bolgarsko časopisje povdarilo vohunski značaj te afe, je seveda vzrok v tem, ker bi rado zabrisalo njen resnični zarotniški značaj. Temu časopisju ne gre za Bolgarijo in ureditev njenih notranjih raz-mer, ne, gre mu samo zato, da na kateri koli način oblati Jugoslavijo. Pri tem je imel še nemalo vlogo tudi tih račun, da bo blatenje Jugoslavije pred svetom pripomoglo zavoženi zunanji politiki Bol-garije do zaželenega ugleda. Bolgarsko časopisje je hotelo s tem uničiti »bajko«, da je Jugoslavija instrument miru na Balkanu in dokazati, da je prav nasprotno, namreč instrument intrig.

Javna tajnost je danes v Sofiji, da je ta obtož-ba, o kateri je bila obveščena evropska javnost in ki dolži krivice špijonaže z Jugoslavijo, domeni-ena in skovana med člani makedonstvujočih, bolgar-skega častniškega zbora in bolgarske vojaške lige. Ta dogovor je inspiriral tudi bolgarskega dopisnika grških listov Antonova. Ni čuda, da je del grškega časopisja o tej aferi popolnoma napačno poučen.

Na to nizkотно gonjo zre Jugoslavija lahko z mirom. Najnovejša afera v Bolgariji je razkrinka-na; če svet morda danes ne ve za pravo starije stvari, jutri bo zvedel prav gotovo. Pa tudi Bolga-rija bo morala enkrat spoznati, da z natočevanjem naše države sebi prav nič ne koristi, temveč, da bi ji mnogo bolj koristil miroljubni duh solidarnosti balkanskih narodov.

O italijanski politiki

Sunday Releer v Londonu od 14. septembra prinaša pod naslovom »Nevarna balkanska situaci-ja« članek svojega diplomatskega dopisnika, v ka-terem pravi med drugim:

Razburjenje, ki so ga povzročili tržaški streli, se med Slovenci in Hrvati močno čuti. Jugoslovans-ke oblasti se sicer trudijo, da bi preprečile vsako protitalijansko manifestacijo, toda kljub temu se čujejo klici »Doli Mussolini« in nazdravlja se fran-coski in avstrijski manjšini v italijanskem Tirolu.

Iz zaupljivega vira neke osebnosti, ki stoji v zvezi z mednarodno politiko, sem zvedel, da bo Italija gledala, da na diplomatski način izkoristi ob-stoječ položaj na škodo Jugoslavije. Inspiriran fa-šistični tisk je dobil nalogo od rimske vlade, da vo-di kampanjo, ki naj bi ščuvala javno mnenje v Ita-liji proti Jugoslaviji.

Na drugi strani pa je jugoslovanska manjšina objavila mednarodni apel, v katerem izjavlja, da je jugoslovanska manjšina v Italiji izpostavljena bru-talnemu postopanju od strani italijanskih oblasti.

Neka nevtralna osebnost, ki je bila v Trstu za časa procesa, pa me je obvestila, da je tam sle-deče stanje: Normalen trgovski promet v Trstu, ki je že nekaj let zaostajal, je sedaj takorekto popol-noma izginil. V pristanišču ni trgovskih ladij, pač pa je tam polno italijanskih vojnih ladij, med ka-terimi je ena križarica, ena izvidniška ladja, osem rusilcev in dve vodni letali.

Italijansko-jugoslovanska meja je s prisot-nostjo fašistične milice oživila. Postojna je pre-plavljena s fašistično milico. Vzdolž cele meje gra-de barake in v okolici Postojne so porušili vzpo-redno železniško progo. (Očividno radi vojaškega ojačenja.)

V gotovih krogih se je namigavalo, da bi primer avstrijsko-italijanskega sporazuma glede avstrijskih manjšin na Tirolskem mogel biti povod, da bi prišlo tudi med Jugoslavijo in Italijo do spo-razuma glede lepšega postopanja namram jugoslo-vanski manjšini v Primorju in Istri. Toda tako sta-lišče dokazuje popolno nepoznanje političnih dej-stev. Bistvo pa je takole: Italijansko-avstrijsko za-tisje (ki pa je v ostale prineslo le malo izboljša-nja avstrijskim manjšinam) je bilo Mussolinijevo delo, s pomočjo katerega je hotel vzpostaviti svojo nadmoč v Srednji Evropi, in to vse skupaj pa je le del generalnega načrta za italijansko vodstvo srednjih in jugo-vzhodnih držav.

V tem slučaju Italija ne želi izboljšanja raz-merja z Jugoslavijo, ona je vedno odbijala vsak predlog za izboljšanje razmer, ki ji je bil stavljen od strani belgrajske vlade. Stvarno pa želi Italija, da se jugoslovansko-italijanski odnosi poslabšajo, s ciljem, da se na ta način koristi na škodo svo-jeja jadranskega soseda.

Velikega pomena je tudi, da je bil g. Grandi pozvan iz Zeneve radi konzultiranja z ducejem. Z gotovostjo se lahko misli, da diktator pripravlja nove težkoče Evropi.

Od osebe, ki je v tesni zvezi s tokom dogod-kov v Zenevi, sem doznal, da se čuti velika nevo-lja v zvezi s tem položajem. Smatra se, da zna g. Mussolini, potem ko se bodo delegati po zaključku zasedanja vrnili domov, privrati Evropi nova presenečenja...

Francozi o tržaškem procesu

Pariz, 19. septembra. AA. List »Ere Nouvelle« analizira fašistično duhovnost med procesom v Tr-stu in pravi, da so fašisti že nekajkrat pokazali, da so strahopetni, da jim primanjkuje doetofanstva in da so brez moralnih občutkov. »Proces v Trstu«, nadaljuje list, »je pokazal, da je fašistična morala padla globoko, ker si sicer ni moglo raztolmačiti manifestacij med in po procesu.« Nato opozarja list na brutalen način, s katerim je bila izvršena smrtna kazen nad obsojenec in pravi, da je odvet-nik Zennaro, ki je branil obtožence, predlagal naj-višjo kazen, misleč s tem smrtno kazen. Kasneje je odvetnik Zennaro branil svoje ravnanje s tem, da je ravnal po dobrih navadah. Nato citira list, kaj je pisal »Popolo d'Italia«, ki je z najgršimi iz-razi žalil Jugoslovane, ki živijo v Italiji. Naposled ugotavlja list, da so hoteli fašisti razdražiti italijan-ski narod proti jugoslovanskemu prebivalstvu v Italiji in proti Jugoslaviji.

Protičeške demonstracije v Gradcu

Gradec, 19. sept. AA. Nedavno tega je av-strijski državljani po imenu Mayer, rodom iz Gradca potoval po Češkem in v vlaku žalil češkoslovansko vojsko. Praško sodišče ga je obsodilo na en mesec dni zapora. S tem v zvezi je sredi 10. skupina tukanjnih dijakov članov Heimwehra, demonstri-rala pred češkoslovanskim konzulatom in češkoslo-vanskim Narodnim domom. Dijaki so razbili s ka-menjem več oken na Češkem domu. Policija je takoj intervntirala in razpršila demonstrirane.

Francija znižala proračun

Nezadovoljnost levičarskega tiska

Pariz, 19. sept. as. O priliki predložitve pra-računskega predloga za leto 1931. napoveduje »Pe-tit Parisien« za Francijo, da se bo pričela proračunska deflacija. Tardieu sam je izjavil v polura-dnem komunikatu, da se je sprito skupnih priža-devanj posrečilo, zmanjšati presešek izdatkov nad dohodki na samo dve milijardi. Ta ostanek pa se je prevalil na amortizacijsko blagajno, ki je popol-noma v stanju, prevzeti brez proračunskega pre-seška vse plačevanje dolgov iz lastnih sredstev. V zadnjih 19 mesecih je namreč blagajna prejela nič manj kakor 17 milijard. Njena sedanja tekoča sredstva znašajo 14 milijard in so torej zadostna, da ne plačajo samo vseh obveznosti, temveč da izvršijo tudi operacije za konvertiranje, ki so do-ložene za leto 1931. Socialistični »Populaire« pravi, da je proračun čisto razredni proračun, ker ne izpreminja nobene dosežane davčne določbe in tudi ni olajšal prevelikih bremen malih davkopla-

ševalcev. Vojni minister Maginot je kljub vsem miroljubnim govorom zunanjega ministra v Zenevi nenasiten. Kritika »Populaire« ni na mestu, ker novi proračun zmanjšuje trošarinski davek kakor tudi stanovanjskega. »Quotidien« izjavlja, da je zmanjšanje izdatkov v znesku 300 milijonov fran-kov v proračunu, ki znaša 55 milijard, smešna ma-lenkost. V budžetu ni nobenih sredstev za hvalisani milijardni projekt za pospešene gospodarstva. »In-formation« pa piše, da je proračun v skladu z opti-mistično in jedrnat politiko Tardieua. Vlada je znižala izdatke za dve milijardi 700 milijonov fran-kov, in ne samo za 300 milijonov, ker se mora vra-čunati tudi znesek, ki ga finančno ministrstvo pla-čuje v amortizacijsko blagajno, ki pa bo vsled ugodnega stanja tega fonda v bodočem proračunu odpadel. Na borzi so s proračunom zadovoljni.

Levičarski tisk kritizira Tardieujev proračun zgolj iz notranjepolitičnih razlogov.

Reichswehr in rdeča vojska

Tesni odnošaji med nemško in sovjetsko armado — Nemški tehniki vodijo rusko vojno industrijo

»Daily Mail« poroča zanimive podrobnosti o udeležbi nemških častnikov pri rdeči vojski. Lisi v glavnem izjavi: Ni nobenega dvoma, da vodijo nekdanji nemški častniki v Sovjetski Rusiji grad-njo letal in da nemški inženjerji grade vojne to-varne. V tovarni za letala v Voronežu deluje še-storica nemških častnikov, ki je celo znana pod priimkom »nemška šestorica«. Prav tako vodita dva nemška častnika vsa risarska dela pri gradnji bombnih letal v tovarni blizu Moskve. V Petro-gradu in Odesi je Nemeem zapana gradnja in pre-izkušnja hidroplanov. V moskovskem osrednjem zrakoplovnem inštitutu je nastavljen 12 nemških izvedencev. Sploh izdelujejo sovjetske tovarne ve-liko več letal, nego jih utegne potrebovati rdeča vojska. Tako je poročal zadnji Vorosilov kot na-mestnik vojnega komisarja, da se zgradi vsak me-

sec na Ruskem po 60 vojnih letal, »od katerih pre-vzame takoj po 34 rdeča vojska.« Toda kam gre ostalih 26 letal? Letos majnika se je poročalo, da je bilo zgrajenih v sovjetskih tovarnah 8 vodilnih zrakoplovov. Štiri je prevzela rdeča vojska in dva Osoavihim (Sovjetska Zveza za zračno in kemično obrambo). A kje sta ostala zopet dva zrakoplova? Pod Sorjeti deluje 64 kemičnih tovarn, ki vse pri-pravljajo same strupene pline za slučaj vojne. — Vsaki od teh tovarn je pridržena skupina nemških kemičnih strokovnjakov. Zopet je točno znano, da je med njimi petorica nemških vojnih izvedencev, ki so imenovani v listi častnikov nemške državne brambe. Pred kratkim so otvorili v Moskvi vojni odsek kemičnega inštituta, ki je postal znanstveno središče za obrambo in napadalno tehniko. Tudi tu deluje dosti Nemcev.

Nemški vojni minister o nemški armadi

Berlin, 19. sept. as. Vojni minister Gröner je imel na manevrih velik sprejem, na katerem je go-voril. Poudarjal je, da radi štedenja vršita manevre samo ena infanterijska in ena konjeniška divizija in da namesto tankov nastopajo atrate in leseni topovi in da ne nastopajo niti težki topovi, niti letala. To je dokaz, da nemška armada ne pomeni nobene nevarnosti za sosedo. Smešna je domneva, da skuša Nemčija s pomočjo inozemskih držav razširiti svo-je oboroževanje. Nemčija je razorožena in zahteva, kakor angleški zunanji minister v Zenevi, da se tu-di druge države slovesno obvežejo k razorožitvi. Nemška obrambna vojska služi izven strankarske politike samo domovini in noče biti nič drugega, ka-kor zanesljivo orodje državne sile v rokah držav-nega predsednika. (Glej, kaj piše o zvezah nemške armade s sovjeti »Daily Mail«. — Op. ur.)

Millerand o izidu nemških volitev

Pariz, 19. sept. as. V Aigle v Normandiji je imel bivši predsednik francoske republike Mille-rand govor o izidu nemških volitev. Izjavljal je: »Komaj je bila Nemčija oproščena tujih posadk v Poranju, že z brutalno odkritostjo napoveduje, da bo raztrgala versaillesko mirovno pogodbo, anekti-rala Avstrijo, izpremenila meje na vzhodu, si vzela nazaj Slezijo in Gdanski koridor, kratko in malo, da hoče vojno. Francija pa ima samo eno pot: oja-čenje državne obrambe in obnovo enotne fronte med zavezniki.« Petit Parisien smatra, da bo nem-ška vlada že v prihodnjih mesecih poskusila spro-žiti pogajanja za revizijo Youngovega načrta.

Jugoslovansko-bolgarska obmejna komisija

Belgrad, 19. sept. z. Delo jugoslovansko-bol-garske komisije, ki je trajalo nad mesec dni, je pri-neslo dobre rezultate. Glavna komisija se bo se-stala meseca oktobra v Caribrodu, da reši nova vprašanja in da jih da v rešitev komisijam na te-renu.

Mednarodni kongres duševnih delavcev

London 15. sept. 1930.

Danes se je otvoril v Londonu letošnji Med-narodni kongres duševnih delavcev. K otvoritveni seji je prišel wesimisterski (lon-donski) župan Bennett v svoji lepi modri, zla-tih naličjih polni, srednjeveški uniformi v belih rokavicah, ki je spregovoril pozdravne besede in želel uspeha kongresu. Predsednik kongresa po-slanec angleške delavske stranke inž. Lathan je govoril o težnjah angleških duševnih delavcev in o njihovi zvezi s parlamentom. Za Francijo je govoril vedno nemirni, živahni pisatelj Coolus, za Nizozemsko predsednik nizozemskih duševnih delavcev inž. Bakker, za Češko pisatelj dr. Siblič, za Jugoslavijo podpredsednik kongresa prof. dr. Slavčič in publicistinja A. Christić, Finsko je predstavljala g. Lundstrom, Avstrijo dr. M. Fuchs, Nemčijo prof. Marcus. Za Medi-narodni urad dela je govoril njegov zastopnik An-glešč Eastman.

Pri poročilu o delovanju Mednarodne zveze duševnih delavcev je omenjal njen generalni tajnik pariški odvetnik Gallie, da ne more dobiti zveze z duševnimi delavci v Rumuniji in da se v zadnjem času tudi bolgarska zveza ne udeležuje pri vzajemnem delu. Pri debati je največ časa zavzelo vprašanje češkega delegata prof. Veitner, kako stališče naj zavzema pri uradniških vprašanjih. Mednarodni urad dela v Zenevi je namreč ustanovil proti volji Zveze komisijo za uradnike, v katero so posamezne države poslate svoje člane. Pri Čehih se je zgodilo, da je bil od vlade poslan uradnik, ki ni član češke Zveze duševnih delavcev. Sklenilo se je, da se skuša do-seči nekako sodelovanje s to imenovano komisijo za uradnike pri Mednarodnem uradu dela.

Zveza priporoča dalje univerzitetne kolegije v Parizu. V Parizu imajo namreč posamezne države svoje kolegije — dijaške do-move — za dijake svojih držav. Tako je nastalo malo univerzitetno mesto v Parizu, ker so ti di-jakiški domovi drug od drugega na obširnem na-ladu za to ponajveč darovanem svetu. Jugoslavija še nima takega kolegija. Posamezne narodne zveze duševnih delavcev naj delajo v svoji domovini na to, da se ustanovi za njo tak univerzitetni kolegij v Parizu.

Proračun za l. 1931-32

Belgrad, 19. sept. z. Dela za banovinske pra-račune za leto 1931. in 1932. so končana in predlo-žena finančnemu ministru. Državni proračun je v glavnih potezih končan in se bo iz banovinskega proračuna izločilo partije, ki se nanašajo na držav-ne posle in obveze.

Francoski avijoni v Zagrebu

Zagreb, 19. sept. p. Danes predpoldne ob 11.40 je prišlo v Zagreb pet francoskih avijonov, katere so naši avijatikli odpeljali iz aerodroma v mesto, kjer jim je bil prirejen svečan banket. Po-poldne ob treh so startali za polet v Benetke, jutri nadaljujejo pot nazaj v Francijo. Avijoni so tipa Bleriot z dvema motorjema, ki razvijata silo 1000 PS, to so največji in najbolj dovršeni avijoni. Vsak ima posadko 6 ljudi in nosi s seboj 6 strojne in bombe do 300 kg teže.

Iz »Službenih novin«

Belgrad, 19. sept. m. Premišljeni so na lastno prošnjo strokovni učitelji državne pušarske šole v Kranju g. Rudolf Ušnik na državno strokovno obrtno šolo v Ljubljani. Ravno tako g. Spasoje-vič Pero. Vršilec dolžnosti upravnika drž. pušars-ke šole v Kranju g. Janko Ravnik je premeščen v Užice, ravno tako g. Anton Čop.

Belgrad, 19. sept. m. »Službene novine« od dne 19. septembra prinašajo razpis mesta starešine okrajnega sodišča v Kozjem in po eno sodniško mesto v Kamniku, Kranju in Radovljici. Prošnje je vložiti tekom 15 dni.

Belgrajske vesti

Belgrad, 19. sept. m. Danes je zaprisegel v predsedništvu vlade novo imenovani predsednik državnega sveta dr. Ninko Perić, ki prevzame svoje posle v ponedeljek.

Belgrad, 19. sept. AA. Z ukazom Nj. Vel. kra-lja je na predlog ministra prosvete in v soglasju s predsednikom ministrskega sveta je imenovan na pravni fakulteti vseučilišča v Belgradu za rednega profesorja pravne enciklopedije v I-2a dr. Gjorgje Tasić, redni profesor pravne fakultete v Ljubljani.

Belgrad, 19. sept. m. V Belgradu je prisel Reme Seul, predsednik francoskih bojevnikov na severozapadni fronti. Včeraj je bil g. R. Seul na izletu v Gerdapu, danes pa je bil sprejet v avdi-jenco pri Nj. Vel. kralju. Ki je trajala 45 minut. V razgovoru se je Nj. Vel. kralj zanimal za bojev-nike iz solunske fronte.

Belgrad, 19. sept. m. Za suplentia v I. 9. je imenovan na državni trgovski akademiji v Ljub-ljani dr. Josip Mihelak, diplomiran pravnik ljubljanske univerze.

Belgrad, 19. sept. AA. V nedeljo 21. t. m. bo svečana otvoritev novega železnega mostu preko Neretve v Caplini. Most je stal 3.700.000 Din, sem-kaj pa ni vsieta vrednost železne konstrukcije, ki je bila dobavljena na račun reparacij. Manjšinsko vprašanje

Dunajska vremenska napoved. V severnih Alpah večinoma jasno in toplo, v južnih Alpah pa vedno bolj oblačno, topleje, pozneje padavine.

XIV ZAGREBAČKI ZBOR

13.—22. IX. 1930

SPLOŠNI MEDNARODNI VELIKI VZORCNI SEJEM

specijalnim sejmima za

1. stavbarstvo
2. hotelske, sobe in kuhinje
3. Prehranbeno industr.
4. tekstil in konf. krzna
5. usnje
6. papir
7. poljedelstvo

Razen tega se vrši tudi razstava in sejem plemenske živine

domače 13. in 14. IX., inozemske 20. in 21. IX.

Na železnih in parobrodih 50% popusta za obiskovalce in blago (brezplačen povratek)